

PANTAILA TXIKIAN

Gaizka IZAGIRRE BROSA

Polizia-indarkeria telesailen begiradapean

Telesail askok, batez ere poliziageneroetan eta thrillerretan, krimenari aurre egiteko «beharrezkoa dena» egiteko prest dauden heroi gisa erakusten dituzte poliziak, baita horrek arauak haustea bada- kar ere. Beste serie batzuek, ordea, jarrera kritikoagoa dute eta, zenbait poliziak kasuren basakeria erakustez gain, Estatuaren errepresio-aparatuek ere salatzen dituzte.

USTEZKO HEROIAK

Batez ere estatubatuarrak diren pelikulak ikusten hazi gara, non “onek” —jardunean edo erretiratuta dauden poliziak, CIAko agenteak edo agente ohiak, militar ohiak, eta antzekoak—, istorioaren une jakin batetik aurrera, “ezinbestean”, legea urratu behar izaten duten “gaiztoak” harrapatzeko.

Ehunka aldiz ikusi ditugu fikziozko eszenak, non poliziak edo ikertzaileak epailearen agindurik gabe etxe partikularretan sartzen diren, telefonoak legez kanpo zelata-

Dokumentalgintza izan ohi da isilarazitako bidegabekeri- en ahotsa. Azken urteotan, ordea, egia gordinetik edaten duten eta salaketarako sortuak izan diren fikziozko hainbat proposamen jaio dira. Orain dela gutxi arte pentsaezina zirudiena gertatzen ari da: telesailak Estatuaren eta poliziaren gehiegikerien aurkako tres- na zorrotz eta eraginkor bilakatzen ari dira.

tzen dituzten edo atxilotuei tratatu txarrak —eta batzuetan tortura— ematen dizkieten.

Fikziozko ustezko “heroi” horiek beti jokatu izan dute arauen kontra, eta urte luzez modu sotil, baina etengabean jaso dugun mezu horrek, agian, batzuen kontzientzia- n eragin du: indarkeria eta poli- ziaren bortizkeria normaliza- tzea ekarri du.

GIZARTEAREN ISPILU

Historikoki, zinema gizarte- ren ispilu izan da, eta garai ba- koitzeko gatazkak, nahiak, bel-

durak zein eraldaketak islatu ditu. Azken urteotan, polizi- a-basakeria jorratzen duten hainbat telesail sortu dira; fe- nomeno hori ez da hutsetik agertu, gai hori eztabaida pu- blikoaren erdigunean kokatu duten faktore sozial, politiko eta kulturalen konbinazio ba- ten ondorio da.

Gaia, zoritxarrez, Euskal He- rrian ongi ezagutzen dugun arren, nazioarteko gorakada horren arrazoi nagusietako bat da gizartean, oro har —berezi- ki AEBetan—, poliziaren gehie- gikerien inguruko kontzien-

tzia handiagoa dagoela. Geor- ge Floyd afro-amerikarraren hilketak eta Black Lives Matter bezalako mugimenduek, esa- terako, nazioartean oihartzun handia izan dute.

Beste faktore garrantzitsu bat ikusleen kontsumo-ohitu- ren aldaketa da. Streaming pla- taformen gorakadarekin, diru- dienez, istorioak kontatzeko sormen-askatasun handiagoa dago, eta telebista kate tradi- zionalek saihesten zituzten gai konplexu eta polemikoak ara- katzen hasi dira. Justizia sozia- la askorentzat lehentasun bihurtu den testuinguru hone- tan, indarkeria instituzionala ikusarazten duen edukia sor- tzea ez da soilik ekintza politi- koa: merkatu-estrategia ere bada plataformentzat, harpi- detza eta ikustaldi gehiago lor- tzeko bide.

Poliziaren basakeriari buruz- ko telesailen gorakada ez da moda iragankor bat, baizik eta gero eta kritikoagoa, informa- tuagoa, eta justiziarekin nahiz haren gatazken irudikapen zin- tzoarekin konprometituago da- goen gizarte baten isla. Jarraian, adibide interesgarri batzuk:

When They See us

NETFLIX

Altsasuko gazteek bizi zuten bidegabekeria gogorarazten duen telesail aparta da. Bene- tako kasu batean oinarrituta- ko ekoizpen honek AEBetan Central Park Five izenez ezagu- tzen diren gazteek pairatuta- koaren erretratu latza eskain- tzen digu: bost gazte errugabe espetxeratu zituzten. Kasu horretan, gainera, poliziaren basakeria, transfobia, AEBeta-

ko botere judizialaren akatsak, arrazakeria eta justizia sozialaren inguruko gaiak jartzen dira mahai gainean. Kontakizun gordina eta paregabea da. Lau zatitan egituratuta dago: galdeketen gaua, epaiketa, erreformatorioko egunak eta azken gaztearen kasua —larriena eta bidegabeena— aztertzen dira.

Oussekin

DISNEY+

Kasu honetan, Iñigo Cabacasen izena datorrit burura. 2012ko apirilaren 9an hil zuten Iñigo Cabacas gaztea, Ertzaintzaren gomazko pilota batek buruan jo eta lau egunez koman egon ondoren. 1986ko abenduaren 5etik 6rako gauean, Parisen, ikasleen protesta-mugimendu baten erdian, poliziak emandako jipoiaren ondorioz hil zen 22 urteko Malik Oussekin.

Honako hau bere familiaren borrokari buruzko lau ataleko miniseriea da. Malik Oussekineren izena estatu frantsesean

oraindik ezaguna da, indarkeria polizialaren aurkako borrokaren ikur bihurtu delako. Historian zehar hainbeste biktima utzi dituen polizia basakeriaren eta xenofobiaren arteko harreman lazgarri eta zoritxarrez hedatua erakusten duen telesaila da.

Bereziki Oussekinen familian zentratzen bada ere, kontakizunak politikaren eta poliziaren ikuspegitik ere erakusten du kasua, eta bereziki azpimarratzen ditu erantzukizunak saihesteko eta hilketa justifikatzeko edozein aitzakia bilatzeko egin zituzten ahalegin gutxiesgarriak. Agerian geratzen dira Estatu frantsesak egia ezkutatze erabili zituen trikimailuak. Hunkigarria eta gogorra da, baina klixex eta diskurtso moralizatzaileetatik aldentzen da.

Seven Seconds

NETFLIX

Veena Sud gidoilariak, “The Killing” telesailaren arduradu-

nak, antzeko estiloa mantentzen duen beste telesail bat egin zuen 2018an, tamalez oharkabea pasa zena: “Seven Seconds” telesailean genero kriminalaz baliatu zen AEBetan une hartan hain ohikoa ez zen arrazakeria eta poliziaren basakeriaz hitz egiteko. Nera-be afro-amerikar bat kotxez harrapatzen duten unean abiatzen da istorioa; gidatzen duen poliziak eta bere kideek hiltzen uztea eta gertatu dena estaltzea erabakitzen dute.

Altsasu

FILMIN-PRIMERAN

Egiari zor, telesaila ez da benetan gertatu zena bezain gordina, eta une batzuetan erdibidean geratzen da, baina polizia zein guardia zibil (eta

estatu) indarkeriak aipatzen hasi eta gazte hauen kasua ez nabarmentzea bidegabea izango zatekeen. Aurten “Faisaien Irla” filma estreinatu duen Asier Urbieta da telesailaren zuzendaria, eta gidoilariak, Harkaitz Cano, Mikel Alvarez eta Andoni De Carlos.

Dokumentazio ofizialean deskribatzen diren gertakariak eta une bakoitzeko kronikak dira kontakizunaren bizkarrezurra. Egoera eta giro arrotz batek ezustean harrapatutako pertsonaien bizi-birak kontatu eta fikziora moldatu zituzten. Telesaila sortzeko dokumentazio lan handia gauzatu zuten; kasuan inplikaturako hainbat pertsona elkarrizketatu zituzten eta epaiketaren transkripzioa erabili zuten. Auzipetutako gazteekin zein haien senideekin ere hitz egin zuten. Guardia zibilekin ere hitz egin nahi izan zuten, baina ezezkua eman zieten.

The Wire

MAX

David Simon Baltimoreko poliziaren errealtatea ondoen islatu duen sortzailea dela esan daiteke; iragazkirik gabe, indarkeria egunerokotasunean erabiltzen duten tresnetako bat de-

la erakusten du. Baltimore hiriaren erretratu sakona eskaintzeaz gain, bost denboraldiako bakoitzak hiriko alderdi sozial eta instituzional desberdin bati erreparatzen dio: droga trafikoa eta polizia lana, langile klasearen errealitate gordina eta ustelkeria sistemikoa (polizia, politika, hezkuntza, komunikabideak...) dira nagusiki jorratzen diren gaiak.

Fikziozko lan honek polizia-indarkeria eta instituzioen porrota modu errealista eta kritikoa erakusten ditu. Ez zen bereziki arrakastatsua izan bere garaian, baina urteekin kultuzko telesaila bihurtu da eta telebistaren historian inoiz egin den onenetarikoa.

Suspect: The Shooting of Jean Charles de Menezes

DISNEY+

Estreinaldi handien zerrendetatik bazterrean, isilpean iritsi da “Suspect: The Shooting of Jean Charles de Menezes” telesail laburra, zaratarik atera gabe, ia oharkabea. Jorratzen duen gaiak, akaso, baten baino gehiagoren haserrea eragin du. 2005eko Londresko erasoen testuinguruan, Jean Charles de Menezes brasildarrraren istorio tragikoa ardatz duen telesaila da. Terrorista islamista bat zelakoan, poliziak tiroka hil zuen Londresko metroan; errugabea zen.

Aurki 20 urte beteko dira (uztailaren 7an) Londresko garraio-bide sistemaren aurka burututako eraso terroristak izan zirenetik. Urte hartan, egun batzuk geroago, uztailaren 21ean, beste eraso bat gauzatzaren saiatu ziren; detonagailuak lehertu ziren, baina bonbak ez. Ez zen hildakorik egon eta zapuztutako atentatuko

ekintzaileak atxilotuak izan ziren. Atxiloketa operazio horretan, baina, akats tragiko batekin beste izen bat gehitu zuen memoriaren zerrenda ilunera: Jean Charles de Menezes brasildarra. Erasotzaileetako batekin nahastu zuten, eta bere etxetik Stockwelleko metrogeltokiraino jarraitu ostean, poliziak, zenbait akats larri egin ondoren, metroko bagoian bertan hil zuen, tiroka, bortizki.

Telesaileko lau atalek gertakariaren une garrantzitsuenak azaleratzen dituzte: atentatuaren prestaketa, susmagarrien bilaketa –poliziaren “akats” larriak tarteko–, familia brasildarrraren eta giza eskubideen aldeko ekintzaile taldeen haserrea eta aldarriak, filtrazioak, batzorde independentearen lana eta, azkenik, epaimahai bidez egin zen epaiketa. Argi eta garbi, izen-abizenak erabiliz, errudunak seinalatzen ditu, eta poliziaren arduragabetasunak eta gezurrak irmoki salatzen.

Antidisturbios

DISNEY+

«Estatu espainoleko Poliziaren Sindikatu Bateratuaren haserrea eragin zuen telesaila»; leiroburu hori izan liteke telesail

honen aurkezpen gutunik onena. Estatu espainoleko polizia berezien unitate batean (*anti-disturbios* edo istiluen aurkako polizia deritzona) eta haien inguruan sortzen den ikerketa batean oinarritzen da. Ez da istiluen kontrako polizien irudia zuritzeko sortu den telesail bat; guztiz kontrakoa.

Akzioa eta thriller poliziakoa modu eraginkorrean uztartzen dituen proposamena da, eta pertsonaien garapena erdigunean jartzen duen lehen mailako ikuskizuna. Tratamendu bisuala indartsua eta erakargarria da, eta sei ataletan zehar istorioa estilo sendoz eta koherentziaz garatzen da. Rodrigo Sorigoyen zinemagileak “El Reino” film arrakastatsuan landutako estetika eta narratiba indartsuak berriz ere txertatu ditu lan honetan.

Tramaren erdigunean Madrilgo sei polizia daude; etxegabete operazio batean parte hartzen ari direla, etorkin bat

hiltzen da, eta horrek eragiten du Barne Segurtasuneko iker-tzaile Laia Urquijo (Vicky Luengo) kasua aztertzen hastea. Gertakari isolatu eta bakarra zirudiena, apurka, konplexutasun handiagoko sare bihurtzen da, eta poliziaren barruko ustelkeria, presio politikoak eta sistema judizialaren mugak agerian geratzen dira.

We Own This City

MAX

David Simon-en beste telesail batekin amaituko dugu gaurko ibilbidea. Hau ere Baltimoren girotuta dago, eta bertako poliziaren armak arakatzeko indar bereziaren gainbeheraren erretratua eskaintzen du. Justin Fenton kazetariaren liburuan oinarrituta, telesailak konfiskatutako drogen birsalmenta, estortsioa, bortizkeria eta beste hainbat delitu jasotzen ditu.

Istorio hau, bereziki, Wayne Jenkinsen pertsonaiaren bidez kontatzen da —Jon Bernthalek maisuki antzeztua—; unitatearen buru zenaren bizitza iragan eta orainaren artean jauzika azaltzen da (hasieran apur bat nahasgarria izan arren). Begirada ilun eta zorrotza darabil, ustelkeriaz josita dagoen sistema baten salaketa eginez, non zintzotasuna salbuespena baino ez den.

